

Oponentský posudek diplomové práce

Marie RADKOVSKÁ, Idea křížových výprav ve 14. století: Philippe de Mézières – Songe du Vieil Pelerin, ÚČD FF UK Praha 2006, 88 s. + 20 s. přílohy

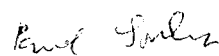
Téma, které si Marie Radkovská zvolila pro svou práci, je stejně lákavé jako obtížné. O problematice křížových výprav a jejich ideologie existuje nepřehledná záplava odborné literatury, kterou v úplnosti registrovat dnes už není v silách jednotlivce. Do zorného pole historiků křížových výprav se přitom stále více dostává právě problematika pozdního středověku. Na druhou stranu v českém dějepisectví nepatří dosud pozdní kruciáty k příliš frekventovaným tématům. V některých partiích své práce sice autorka mohla využít české práce (zejména manželů Hrochových, F. Šmahela a M. Nejedlého) a také tak učinila, většinou ovšem byla odkázána na zahraniční literaturu. Ve francouzsky a anglicky psané produkci se přitom velmi dobře zorientovala. Bibliografie obsahuje ta nejdůležitější standardní díla věnovaná „kyperským“ kruciátům a projektům 14. století (Iorga, Housley, Edbury), doplněná o další důležité tituly týkající se mézièrovské problematiky i širšího kontextu sledovaných témat. K jednotlivým dílčím problémům by jistě bylo možno nalézt další speciální studie, vždy se však jedná o otázky překračující tematický rámec práce. Stejně tak je třeba ocenit, že autorka čte nejen literaturu, ale hlavně prameny, a to převážně ve francouzštině, v menší míře také v latině. První místo mezi nimi náleží *Snu Starého poutníka* z pera hlavního hrdiny práce, Philippa de Mézières.

Po stručném seznámení s autorem a okolnostmi vzniku *Snu* následuje kapitola věnovaná křížáckému hnutí 1. poloviny 14. století. Potom se práce vrací k Mézièrovu dílu, úzce spjatému s jeho působením ve službách kyperského krále Petra I. a francouzských králů Karla V. a Karla VI. a prodechnutému myšlenkou na křížovou výpravu: k řeholi řádu *Militia Passionis* a ke *Snu Starého poutníka*. Poslední oddíl je pak věnován českým Lucemburkům, zejména Karlu IV., a jejich vztahu ke kruciátě a Philippovi. Autorka rezignovala na prosté chronologické uspořádání své práce: strukturuje ji podle hlavních témat, které si zvolila ve svém prameni, a k nim přiřazuje příslušné části Philippova životopisu i události „velkých“ dějin. V juxtapozici popisu známé cesty Petra I. po Evropě a pouti vypravěče skladby nebo králova tažení do Alexandrie a jeho líčení *Starým poutníkem* nachází vhodný interpretační klíč. Nepouští se sice přímo do analýzy literárních postupů *Snu* ani zdrojů a funkce alegorie v této skladbě, střídá však ve svém textu záměrně imaginární a biografickou/historickou rovinu a tak jakoby filmovými střihy sugeruje provázanost života a ideálu, kterou lze chápat jako hlavní téma práce. Takové rozvržení nepostrádá vtip, autorka se však nevyhnula opakování některých údajů na více místech.

Pokud jde o formální stránku práce, autorka utřídila svůj materiál do logicky uzavřených celků, které až na výjimky formuluje jasně a srozumitelně. Hojně užívání francouzské literatury se na některých místech projevuje i přejímáním jmen, u nichž je v české historické literatuře obvyklý jiný tvar: Akkra (= Akkon, s. 5, 13) Ottomané (= Osmané, s. 12, 14), Seville (s. 33), Capoue (= Capua, s. 45). Časté prohřešky proti správné interpunkci a na některých místech i proti syntaxi a morfologii narušují plynulost textu, což nevyváží ani vydatné užití historického přítentu. Obsah nicméně zůstává výsostně zajímavý: s každou stranou se víc a víc odkrývá ústřední význam křížáckého ideálu v myšlení doby i v uvažování Philippa de Mézières. Alegorie šachovnice plná detailů vysněného a neuskutečného tažení a utopické sny o míru v Evropě a o odstranění schizmatu před konečným vítězstvím nad muslimy okupujícími Jeruzalém prozrazují spřízněnost se staršími projekty Ramóna Lulla a Pierra Duboise, jejichž charakteristiku přinesl první oddíl práce. Zároveň tyto pasáže oscilující mezi reflexí básnickových prožitků a žánrem knížecího zrcadla ukazují, jak se z událostí ještě za života očitých svědků stává exemplum. Spolu s rozbohem Mézièrova portrétu Lucemburků (s. 59 aj.) tato kapitola nejvíce reflektuje autorské strategie zkoumaného pramene, a tak je lze označit za klíčové partie práce. Interpretace všech symbolů přesáhla ovšem její možnosti; alespoň na příkladu divadelní hry při banketu na počest císaře Karla IV. (s. 75) nicméně autorka prokázala, že si je vědoma významu mnohoznačné řeči symbolů pro porozumění středověké kultuře. Kapitola věnovaná představení *Dobytí Jeruzaléma* přináší namísto popisu otázky a je tak křížovatkou, na níž se protínají nejen francouzské a české dějiny, ale i hlavní tematické linie práce: diplomacie, ideály, alegorie – a především sny.

V práci věnované ideji křížových výprav překvapí, že bitvě u Nikopole a její reflexi Philippem de Mézières je věnován jen jediný odstavec (s. 78). Jako náměty pro rozpravu při obhajobě bych navrhol význam nikopolské katastrofy pro křížácké plány pozdního středověku a roli alegoreze ve středověkém vnímání a zobrazování světa.

Marie Radkovská zpracovala téma pro dějiny středověku nadmíru důležité, u nás však málo známé. Učinila to způsobem, který prozrazuje zvládnutí domácí a zejména zahraniční literatury, znalost příslušných pramenů i osvojení základních postupů historické práce, což vše přispívá k příznivému dojmu, který práce budí.

V Praze 1. září 2006

Mgr. Pavel Soukup